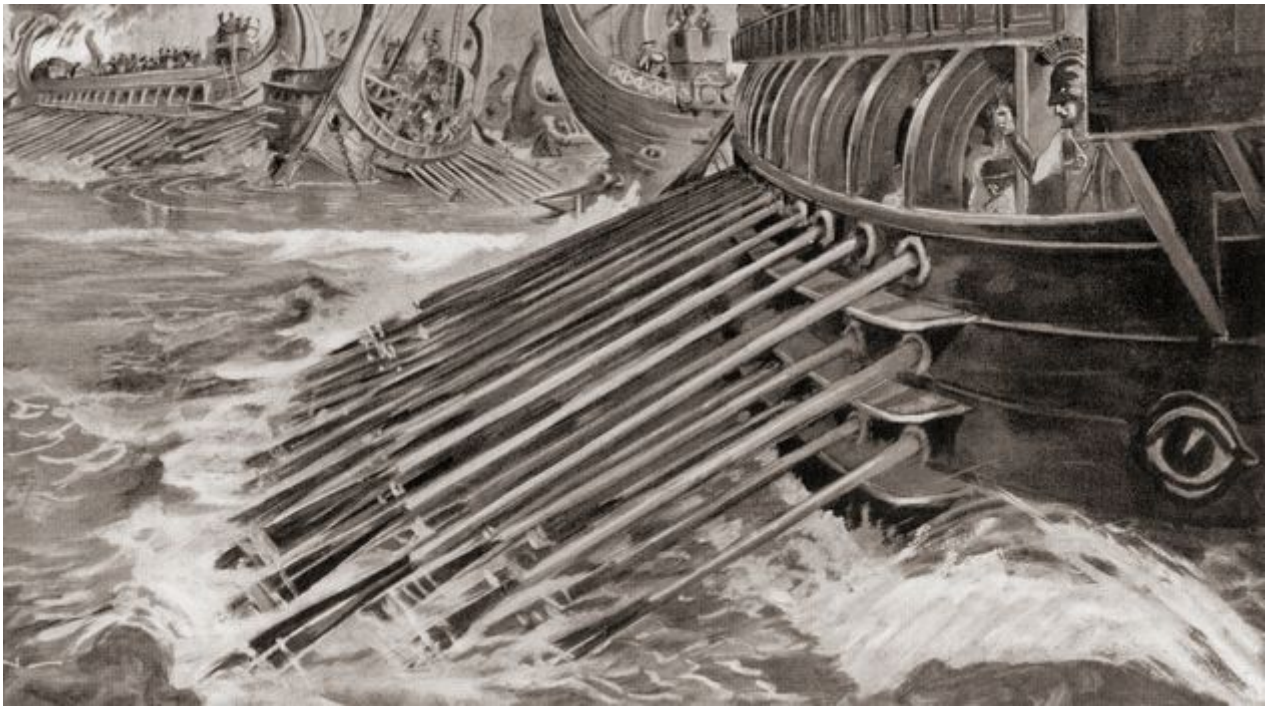
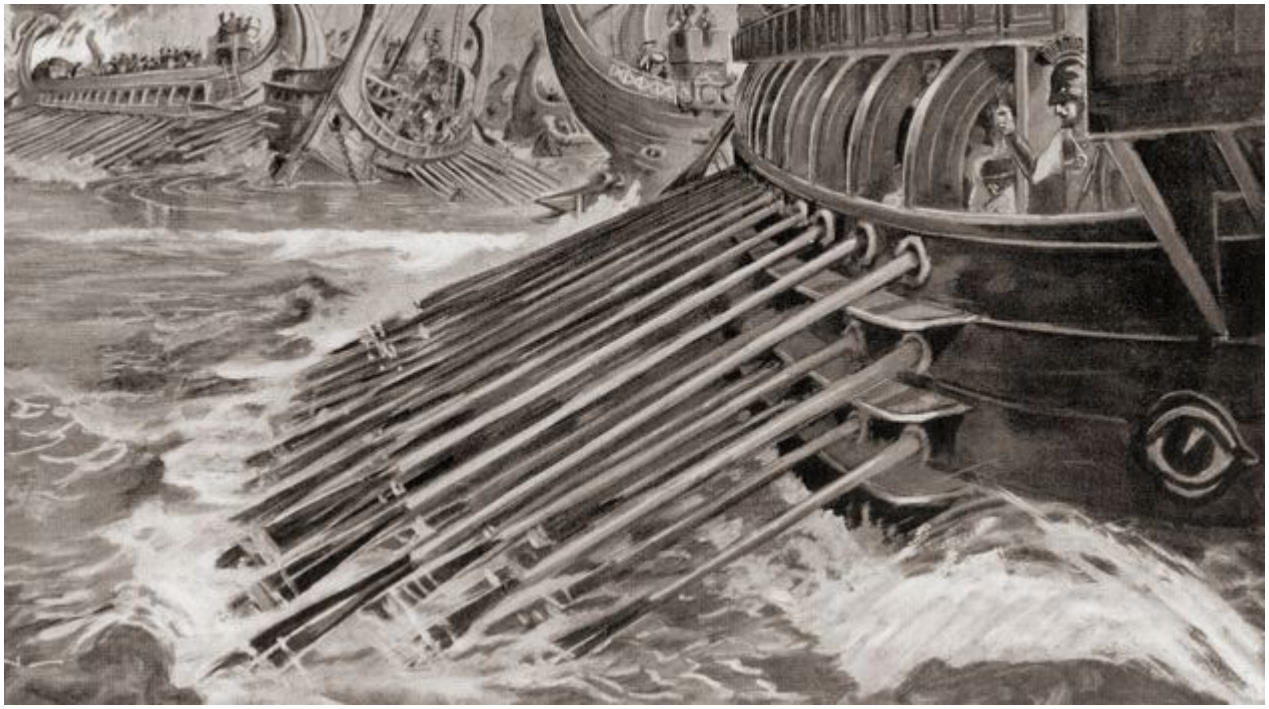
30 Αυγούστου 2020

Σκυλλίας και Ύδνα: Οι πρώτοι κολυμβητές «υπεραποστάσεων» της ιστορίας και η παράτολμη αποστολή τους εναντίον των Περσών

Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός / Αθλητισμός και άσκηση / Αφιερώματα / Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός

Οι δύο «υποβρύχιοι καταστροφείς» των Περσικών Πολέμων και οι καταδύσεις στην αρχαιότητα.

UNIVERSAL HISTORY ARCHIVE VIA GETTY IMAGES

Οι καταδρομικές επιχειρήσεις είναι το ίδιο παλιές όσο ο ίδιος ο πόλεμος- αρκεί να σκεφτεί κανείς πως στην Ιλιάδα και στον Τρωικό Κύκλο γενικότερα, Οδυσσέας και Διομήδης εμφανίζονται να αναλαμβάνουν διάφορες επικίνδυνες, παράτολμες αποστολές στα μετόπισθεν των εχθρικών γραμμών, ενώ οι Σπαρτιάτες είχαν τους επίλεκτους Σκιρίτες για «διαφορετικές» δουλειές. Παρόλα αυτά, ο τομέας που θα χαρακτηρίζαμε σήμερα ως «υποβρύχιες καταστροφές» (το αντικείμενο επίλεκτων μονάδων όπως τα ελληνικά ΟΥΚ και οι SEALs των ΗΠΑ) θεωρείται από πολλούς ως αρκετά μεταγενέστερος, και γενικότερα «σύγχρονος», καθώς στα μυαλά των «κοινών θνητών» του σήμερα φαντάζει αδιανόητο να παραμείνει κανείς για πολλή ώρα (πάνω από λίγα λεπτά κάθε φορά, για την ακρίβεια) κάτω από την επιφάνεια του νερού- πόσο μάλλον να πραγματοποιήσει κάποια αποστολή δολιοφθοράς σε ελεγχόμενη από τον εχθρό ζώνη. Οπότε και εγχειρήματα όπως αυτά του Σκυλλία και της κόρης του, Ύδνας, σε μια εποχή όπου αντί για υποβρύχια και πλοία από ατσάλι τα κύματα του Αιγαίου έσκιζαν τριήρεις, φαντάζουν σχεδόν εξωπραγματικά- και ως εκ τούτου η αναβίωσή τους, στο πλαίσιο του Αυθεντικού Μαραθωνίου Κολύμβησης, που πρόκειται να λάβει χώρα στις 4-6 Σεπτεμβρίου στο Αρτεμίσιο έχει ιδιαίτερη σημασία, δεδομένου πως η ναυμαχία του Αρτεμισίου, τρόπον τινά, «άνοιξε τον δρόμο» για την αποφασιστική ναυμαχία της Σαλαμίνας, καθώς έδειξε στους Έλληνες πως ήταν σε θέση να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τους Πέρσες στη θάλασσα.

Αποστολή στο Αρτεμίσιο

Οι πηγές για τον Σκυλλία είναι ο Ηρόδοτος και ο Παυσανίας (ο οποίος αναφέρεται

και στην κόρη του, Ύδνα). Σύμφωνα με τον «πατέρα της ιστορίας», ο Σκυλλίας από τη Σκιώνη της Χαλκιδικής ήταν ο καλύτερος δύτης της εποχής του- και κατά την εισβολή του Ξέρξη στρατολογήθηκε από τους Πέρσες, καθώς, όπως γράφει ο Ηρόδοτος, σε ναυάγιο που έγινε στα νερά του Πηλίου διέσωσε πολλά πράγματα από αυτό- αλλά, όπως φροντίζει να επισημάνει ο μεγάλος ιστορικός, κράτησε και πολλά για τον εαυτό του. Γενικότερα, ο Ηρόδοτος αφήνει να εννοηθεί πως επρόκειτο για μια κάπως «περίεργη» προσωπικότητα, καθώς, όπως σημειώνει, «διηγούνται για αυτόν τον άνθρωπο κι άλλα απίθανα, αρκετά όμως είναι αληθοφανή».

Η δράση του Σκυλλία, που του έδωσε μια θέση στην ιστορία, εντοπίζεται στο τέλος του καλοκαιριού του 479 πΧ, κατά την απόπειρα των ελληνικών συμμαχικών στρατευμάτων να σταματήσουν τον στρατό του Ξέρξη στις Θερμοπύλες, με τον ελληνικό στόλο να καλύπτει από τη θάλασσα, στα νερά της Εύβοιας. Σε ένα εγχείρημα με σκοπό την καταστροφή των ελληνικών πλοίων, που βρίσκονταν στο Αρτεμίσιο, οι Πέρσες, που είχαν ως βάση τους Αφέτες, έστειλαν μια δύναμη 200 καραβιών να κάνει τον γύρο της Εύβοιας, ώστε να φράξει τον δρόμο υποχώρησης των Ελλήνων. Εάν η κυκλωτική αυτή κίνηση πετύχαινε, τα ελληνικά πλοία θα βρίσκονταν αποκλεισμένα, και θα δέχονταν την επίθεση του αριθμητικά πολύ μεγαλύτερου περσικού στόλου, με καταστροφικά αποτελέσματα.

MICHALIS KARAGIANNIS / REUTERS

Τα 200 περσικά πλοία ξεκίνησαν από τους Αφέτες- ωστόσο το στοιχείο του αιφνιδιασμού θα χανόταν χάρη στον Σκυλλία: Όπως γράφει ο Ηρόδοτος, ο ξακουστός δύτης φαίνεται να σχεδίαζε εδώ και καιρό να λιποτακτήσει- και βρήκε τότε την ευκαιρία να το κάνει.

Ο «πατέρας της ιστορίας» παρουσιάζει (χωρίς να κρύβει κάποιες αμφιβολίες του) αυτό που εκλαμβάνει ως κοινώς αποδεκτή άποψη: Το ότι ο Σκυλλίας βούτηξε στη θάλασσα από τους Αφέτες και «δεν βγήκε μέχρι που έφρασε στο Αρτεμίσιο, σε μια απόσταση δηλαδή σχεδόν ογδόντα στάδια». Να σημειωθεί πως το στάδιο ήταν μονάδα μέτρησης μήκους στην αρχαία Ελλάδα η οποία σε γενικές γραμμές αντιστοιχούσε στο μήκος ενός αθλητικού σταδίου – κάτι λιγότερο από 200 μέτρα (στον Ηρόδοτο το στάδιο υπολογίζεται περίπου στα 186). Αυτό σημαίνει πως, με βάση αυτή την αναφορά, ο Σκυλλίας βούτηξε και κολύμπησε 80×186= 14.880 μέτρα=περίπου 14,9 χιλιόμετρα, αναδυόμενος και καταδυόμενος, για να μη γίνει αντιληπτός- ένα ασύλληπτο εγχείρημα, για το οποίο ο Ηρόδοτος εκφράζει την έκπληξή του.
Ο Παυσανίας αναφέρεται και αυτός στον Σκυλλία στο «Ελλάδος Περιήγησις» (Φωκικά, Λοκρών Οζόλων). Όπως γράφει, στους Δελφούς υπήρχε μνημείο (ανδριάντας) στον Σκυλλία και την κόρη του, Ύδνα, το οποίο είχε στηθεί με διάταγμα της Αμφικτυονίας. Σύμφωνα με τον Παυσανία, ο Σκυλλίας ο Σκιωναίος

«είχε τη φήμη ότι καταδύεται σε μεγάλα βάθη», και είχε διδάξει και την Ύδνα, την κόρη του, να καταδύεται.

Ο Παυσανίας πάει παραπέρα από τον Ηρόδοτο – ενδεχομένως περιγράφοντας κάποια από εκείνα τα «άλλα» που ο «πατέρας της ιστορίας» χαρακτήριζε ως «απίθανα». Όπως γράφει, ο Σκυλλίας και η Ύδνα, όταν έπιασε βαρύς χειμώνας το ναυτικό του Ξέρξη κοντά στο Πήλιο, σχεδίασαν και εκτέλεσαν δολιοφθορά στον περσικό στόλο, κόβοντας άγκυρες και άλλα στηρίγματα για τα περσικά πλοία, με καταστροφικές συνέπειες για αυτά. Για αυτό το εγχείρημα, οι Αμφικτύονες τους έστησαν μνημείο- και σήμερα, 2.500 χρόνια μετά- και είναι ακριβώς αυτοί οι άθλοι που πρόκειται να αναβιώσουν οι κολυμβητές του Αυθεντικού Μαραθωνίου Κολύμβησης στις 4-6 Σεπτεμβρίου στο Αρτεμίσιο, κολυμπώντας στα νερά όπου έλαβε χώρα 2.500 χρόνια πριν η ναυμαχία και «ακολουθώντας» τον φημισμένο αρχαίο κολυμβητή.

Η ναυμαχία στο Αρτεμίσιο: Το «προοίμιο» της Σαλαμίνας
Σε κάθε περίπτωση, ο Σκυλλίας έφτασε στο Αρτεμίσιο, όπου έδωσε τις πολύτιμες πληροφορίες στην ελληνική συμμαχική διοίκηση: Την αναχώρηση των 200 πλοίων, συν την απώλεια άλλων 400 προηγουμένως σε τρικυμία. Με βάση αυτές τις πληροφορίες οι Έλληνες αρχηγοί αποφάσισαν σε πρώτη φάση να παραμείνουν προσωρινά στη θέση τους και να αποπλεύσουν τη νύχτα, ώστε να μην τους αντιληφθούν οι Πέρσες των Αφετών, κατευθυνόμενοι προς το νότο για να χτυπήσουν τα 200 περσικά πλοία. Ωστόσο τα πράγματα δεν εξελίχθηκαν έτσι, καθώς ο Θεμιστοκλής (ο μετέπειτα νικητής της Σαλαμίνας, και επικεφαλής του αθηναϊκού στόλου) κατάφερε να πείσει τους άλλους διοικητές, αξιοποιώντας τις πληροφορίες του Σκυλλία για μείωση της περσικής δύναμης κατά 600 πλοία, να επιτεθούν δοκιμαστικά κατά των Περσών προκειμένου να μετρηθούν και εκτιμηθούν οι δυνατότητες των εισβολέων στη θάλασσα και η αποδοτικότητα των ελληνικών τακτικών απέναντί τους.

Ως αποτέλεσμα, ακολούθησαν τρεις αναμετρήσεις, σε ισάριθμες ημέρες: Την πρώτη ημέρα ο ελληνικός στόλος εξήλθε και επιτέθηκε εναντίον του περσικού, εκπλήσσοντας τους εισβολείς με τον παράτολμο χαρακτήρα της επίθεσης. Η ναυμαχία κράτησε μέχρι το βράδυ: Αν και το αποτέλεσμά της δεν ήταν αποφασιστικό (χαρακτηρίζεται μάλλον αμφίρροπο), θεωρείται μάλλον τακτική επιτυχία των Ελλήνων, καθώς επέφεραν απώλειες και φάνηκε πως ήταν σε θέση να αντιμετωπίσουν επιτυχώς τον περσικό στόλο. Το ίδιο βράδυ, η τύχη χαμογέλασε στους Έλληνες, καθώς τα 200 περσικά πλοία που εκτελούσαν κυκλωτική κίνηση καταστράφηκαν από τρικυμία (σημειώνεται πως επρόκειτο για έναν επικίνδυνο περίπλου εν μέσω περιόδου ισχυρών ανέμων, αλλά οι Πέρσες μάλλον δεν το

γνώριζαν αυτό).

ZU_09 VIA GETTY IMAGES

Την επόμενη ημέρα οι ελληνικές δυνάμεις ενισχύθηκαν από άλλα 53 αθηναϊκά πλοία, και ανοίχτηκαν ξανά στη θάλασσα για ναυμαχία, χωρίς όμως οι Πέρσες να ανταποκρίνονται- οπότε και τα ελληνικά πολεμικά έφτασαν στους Αφέτες και πραγματοποίησαν επιδρομή, καταστρέφοντας δύναμη κιλικιακών πλοίων, χωρίς ο υπόλοιπος περσικός στόλος να προλαβαίνει να αντιδράσει. Τη νύχτα επέστρεψαν στο Αρτεμίσιο.

Ακολούθησε η τρίτη και τελευταία ημέρα της αναμέτρησης, με τους Πέρσες να αναλαμβάνουν την πρωτοβουλία και να αποπλέουν με το σύνολο του στόλου τους. Ο ελληνικός στόλος ανέμενε σε διάταξη μάχης στο Αρτεμίσιο, και ακολούθησε φονική σύγκρουση, με σοβαρές απώλειες και στις δύο πλευρές, αν και θεωρείται ότι οι περσικές ήταν μεγαλύτερες. Εν τέλει η σύγκρουση ήταν αμφίρροπη, με τους δύο στόλους να επιστρέφουν στις βάσεις τους.

Από τακτικής και στρατηγικής πλευράς ο ελληνικός στόλος φαινόταν να εκπληρώνει την αμυντική αποστολή του, σταματώντας τις περσικές προσπάθειες- ωστόσο η σύγκρουση θα λάμβανε απότομα τέλος, καθώς μετά την τρίτη και τελευταία ναυμαχία έφτασε στην ελληνική δύναμη η είδηση της πτώσης των Θερμοπυλών και του θανάτου του Σπαρτιάτη βασιλιά Λεωνίδα. Ως εκ τούτου, δεν υπήρχε λόγος παραμονής στην περιοχή- και τα ελληνικά πλοία αποχώρησαν από το

Αρτεμίσιο. Κατά τον Πλούταρχο, το μεγαλύτερο όφελος για τους Έλληνες από τη ναυμαχία ήταν η πείρα που αποκτήθηκε όσον αφορά στην αντιμετώπιση των Περσών στη θάλασσα – και θα μπορούσε να ειπωθεί πως αποτέλεσε μια «πρόβα τζενεράλε» – ένα προοίμιο για την αποφασιστική ναυμαχία της Σαλαμίνας.

Καταδύσεις και υποβρύχιες καταστροφές στην αρχαία Ελλάδα

Μπορεί ο Ηρόδοτος, όπως προαναφέρθηκε, να κρατά κάπως σκεπτικιστική στάση απέναντι στον Σκυλλία, ωστόσο αυτό δεν αναιρεί πως τα προαναφερθέντα εγχειρήματα ήταν μοναδική περίπτωση στην αρχαία ελληνική ιστορία- ειδικά δεδομένου ότι οι καταδυτικές δραστηριότητες από τολμηρούς δύτες φαίνεται πως πάνε πολύ πίσω στην ιστορία. Σε εκτενή σχετική μελέτη (Diving in Ancient Greece During the Late Archaic and Classical Period-6th and 4th Century BC- δείτε σχετική δημοσίευση στο περιοδικό «Ναυτική Ελλάς» εδώ) που έχει πραγματοποιήσει η Κρίστυ Εμίλιο Ιωαννίδου, συγγραφέας και ερευνήτρια ναυτικής ιστορίας, σημειώνεται πως οι λέξεις κατάδυση και δύτης προέρχονται από το αρχαίο ρήμα «δύω», που απαντάται από τα ομηρικά έπη (ωστόσο ο ίδιος ο όρος δύτης είναι μεταγενέστερος). Οι δύτες είχαν διάφορες ονομασίες: Υπήρχαν οι «κολυμβητές ύφαλοι», ή «κολυμβητές ύφυδροι», οι «βύθιοι» και οι «υπονηχόμενοι» που εργάζονταν κάτω από την επιφάνεια, ενώ οι «επιπολάζοντες» κινούνταν πιο κοντά στην επιφάνεια. Επίσης, υπήρχαν και οι «αρνευτήρες», οι βουτηχτές, που καταδύονταν από ψηλά σημεία με το κεφάλι προς τα κάτω.

ANGELAFOTO VIA GETTY IMAGES

Ως επί το πλείστον, οι δύτες ήταν αλιείς και σφουγγαράδες (σπογγοθήρες), ενώ υπήρχαν και αυτοί που απασχολούνταν στη ναυτιλία, για τον έλεγχο πλοίων. Επίσης, όπως προαναφέρθηκε, ο Σκυλλίας και η Ύδνα μπορεί να ήταν οι πρώτοι γνωστοί, μα δεν ήταν οι μόνοι υποβρύχιοι καταστροφείς της αρχαίας ελληνικής ιστορίας: Αποσπασματικές αναφορές υπάρχουν στις εξιστορήσεις διαφόρων γεγονότων, όπως στη μάχη της Σφακτηρίας κατά τον Πελοποννησιακό Πόλεμο, όπου κολυμβητές μετέφεραν υποβρυχίως, με τη βοήθεια σκοινιών, τρόφιμα, αλλά και κατά τη μοιραία αθηναϊκή εκστρατεία στη Σικελία, όπου δύτες χρησιμοποιήθηκαν και από τους Συρακούσιους, για τοποθέτηση πασσάλων προς πρόκληση ζημιών στα αθηναϊκά πλοία, αλλά και από τους Αθηναίους, για την καταστροφή των πασσάλων. Δύτες έδρασαν και κατά κατά την πολιορκία της Τύρου από τον Μέγα Αλέξανδρο- ένα ούτως ή άλλως εξαιρετικά πολύπλοκο από τεχνολογικής και μηχανικής πλευράς εγχείρημα, που είχε ως αποτέλεσμα την πτώση της εξαιρετικά καλά προστατευμένης πόλης.

Εξοπλισμός

Όπως εύκολα αντιλαμβάνεται κανείς, τα μέσα που χρησιμοποιούσαν οι δύτες του αρχαίου ελληνικού κόσμου απείχαν πάρα πολύ από οτιδήποτε μπορούμε να φανταστούμε σήμερα. Όπως αναφέρει στη μελέτη της η κ. Ιωαννίδου, τα εργαλεία

δένονταν σε ειδική ζώνη ή τοποθετούνταν σε σάκο, για να είναι ελεύθερα τα χέρια, ενώ σε κάποια κείμενα αναφέρεται πως χρησιμοποιούσαν σπόγγους για να προστατέψουν τα αυτιά τους. Όσον αφορά στην παραμονή στον βυθό, ο καθοριστικός παράγοντας για αυτήν δεν ήταν άλλος από τη διάρκεια της «απνευστίας» – το πόσο μπορούσε ο δύτης να κρατά την αναπνοή του. Ο μέσος όρος της θεωρείται πως δεν υπερβαίνει τα δύο με δυόμισι λεπτά, οπότε κάπου εκεί γύρω πρέπει να ήταν και οι δυνατότητες των αρχαίων δυτών- ωστόσο υπάρχουν στην ιστορία αναφορές για επιβεβαιωμένες μεν, ασύλληπτες δε, υπερβάσεις των ορίων αυτών, όπως από τον Στάθη Χατζή, θρυλικό σφουγγαρά από τη Σύμη ο οποίος έγινε θρύλος για τις απίστευτες επιδόσεις του στα Δωδεκάνησα της Ιταλοκρατίας. Επίσης, όπως σημειώνει η κ. Ιωαννίδου, ο Αριστοτέλης αναφέρεται σε κάποια «αναπνευστική συσκευή» με την οποία κάποιοι δύτες έπαιρναν αέρα ενώ ήταν σε κατάδυση.

Αυθεντικός Μαραθώνιος Κολύμβησης: Στα «ίχνη» του Σκυλλία και της Ύδνας

Το εγχείρημα του Σκυλλία και της Ύδνας αναβιώνει 2.500 χρόνια μετά, στον τόπο όπου γράφτηκαν στην ιστορία: Ο λόγος για τον Αυθεντικό Μαραθώνιο Κολύμβησης (The Authentic Marathon Swim), που λαμβάνει χώρα στο Αρτεμίσιο στις 4-6 Σεπτεμβρίου. Πρόκειται για την εν λόγω μαραθώνια κολυμβητική διαδρομή, που αναβιώνει ενώνοντας τον θρύλο με την ιστορία.

Το σπουδαίο ιστορικό αθλητικό γεγονός περιλαμβάνει αγώνες κολύμβησης ανοιχτής θαλάσσης 10χλμ, 3χλμ, 1.5χλμ και έναν παιδικό αγώνα 800μ. που θα διεξαχθούν, στο Πευκί Ευβοίας του Δήμου Ιστιαίας – Αιδηψού. Οι αγώνες θα διεξαχθούν με την έγκριση της Κολυμβητικής Ομοσπονδίας Ελλάδας, σύμφωνα με τους κανονισμούς της FINA και με στόχο την τόνωση του αθλητικού τουρισμού της Βόρειας Εύβοιας και την ενίσχυση του ελληνικού τουριστικού προϊόντος εν μέσω της δύσκολης συγκυρίας της πανδημίας. Σε αυτό το πλαίσιο, η διοργάνωση θα εναρμονιστεί πλήρως με τις ανακοινώσεις της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού που αφορούν στο πρωτόκολλο διεξαγωγής αγώνων και των απαιτήσεων σε μέτρα αποφυγής διασποράς της νόσου, με στόχο την προστασία των κολυμβητών, των συνοδών και επισκεπτών της.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να προβούν σε εγγραφές εδώ.

Στον κολυμβητικό αγώνα 10χλμ μπορούν να συμμετάσχουν άτομα άνω των 18 ετών. Αντίστοιχα, στις κολυμβητικές διαδρομές 3χλμ και 1.5χλμ μπορούν να συμμετάσχουν άτομα άνω των 14 ετών. Γιατη συμμετοχή κάθε ανήλικου αθλητή η

γονική συναίνεση κρίνεται απαραίτητη. Επίσης, στον κολυμβητικό αγώνα 800μ μπορούν να συμμετάσχουν παιδιά 9 έως 13 ετών.

Η διοργάνωση έχοντας ως γνώμονα την απόλυτη ασφάλεια των αθλητών, θα παρέχει σε όλους σωσίβιο υψηλών προδιαγραφών και ποιότητας, το οποίο δίνει ένα ακόμα κίνητρο στον συμμετέχοντα να επιλέξει τον Αυθεντικό Μαραθώνιο Κολύμβησης. Η κολυμβητική διαδρομή θα διεξαχθεί στα στενά του Αρτεμισίου, με μέση θερμοκρασία νερού στους 23-26 βαθμούς Κελσίου. Στην ασφάλεια του αγώνα θα συμβάλουν οι εξειδικευμένοι ναυαγοσώστες και τα ναυαγοσωστικά σκάφη. Η χρήση ολόσωμης φόρμας κολύμβησης (wetsuit), δεν επιτρέπεται στη διαδρομή των 10χλμ, ενώ στις υπόλοιπες διαδρομές οι κολυμβητές δεν θα συμπεριλαμβάνονται στα επίσημα αποτελέσματα.

Στον Αυθεντικό Μαραθώνιο Κολύμβησης αναμένεται να λάβουν μέρος μεγάλες προσωπικότητες από τον χώρο της κολύμβησης ανάμεσα τους και 3 κορυφαίοι αθλητές που ανήκουν στο International Marathon Swimming Hall of Fame.

Τον αγώνα θα τιμήσει με την παρουσία του ο αργυρός Ολυμπιονίκης, παγκόσμιος πρωταθλητής στην κολύμβηση ανοιχτής θαλάσσης και μέλος του International Marathon Swimming Hall of Fame, Σπύρος Γιαννιώτης. Επίσης, θα λάβουν μέρος ο Ούγγρος κολυμβητής υπεραποστάσεων, κάτοχος του Oceans Seven και μέλος του International Marathon Swimming Hall of Fame, Attila Manyoki, ο Βούλγαρος hall of famer με 11 συνεχείς τίτλους σε major international open water marathon swimming FINA series, Petar Stoychev, ο Ιάπωνας Ολυμπιονίκης του Ρίο Yasu Fukuoka, η παγκόσμια πρωταθλήτρια open water masters, Βίκυ Κουβέλη, η χάλκινη πρωταθλήτρια στο παγκόσμιο πρωτάθλημα κολύμβησης open water του 2011 με συμμετοχές σε 4 Ολυμπιάδες και 37 χρυσά πανελλήνια πρωταθλήματα, Μαριάννα Λυμπερτά καθώς και η ελίτ της εθνικής ομάδας κολύμβησης open water.
Τις εντυπωσιακές κολυμβητικές διαδρομές του αγώνα έχει σχεδιάσει ο ομοσπονδιακός τεχνικός κολύμβησης και τεχνικός διευθυντής του αγώνα, Νίκος Γέμελος, ο οποίος δήλωσε πως «Ως Έλληνες οφείλουμε να θυμόμαστε πάντα την ιστορία μας και να προσπαθούμε να τη διατηρούμε αναλλοίωτη στο πέρας των χρόνων. Η μαραθώνια κολύμβηση αποκτά και πάλι τη δική της ξεχωριστή σημασία και θέση. Δίνουμε την ευκαιρία σε κολυμβητές από την Ελλάδα και το εξωτερικό, να επισκεφτούν το Αρτεμίσιο και να ζήσουν από κοντά την εμπειρία της αυθεντικής μαραθώνιας κολύμβησης, προσφέροντας τους φυσικά απόλυτη ασφάλεια και μια μοναδική διαδρομή».

Ο αγώνας The Authentic Marathon Swim αποτελεί διοργάνωση του Δήμου Ιστιαίας-Αιδηψού ενώ το Sports Production έχει αναλάβει η Active Media Group.

Πηγές: huffingtonpost.gr

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους- Τόμος Β’, Αρχαϊκός Ελληνισμός- Εκδοτική Αθηνών ΑΕ- Εταιρία Ιστορικών Εκδόσεων, 1971
Ελλάδος Περιήγησις, Παυσανίας
Ιστορίαι, Ηρόδοτος
Η κατάδυση στην αρχαία Ελλάδα- Κρίστυ Εμίλιο Ιωαννίδου, περιοδικό «Ναυτική Ελλάς», τ.994 (ΑΥΓ), Αθήνα, Έκδοση της Ενώσεως Αποστράτων Αξιωματικών Ναυτικού/ΓΕΝ, 2016